

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ

1980

Ο Πρόεδρος

**Προς τον
Πρόεδρο της Κυβέρνησης,
κ. Κυριάκο Μητσοτάκη**

Αθήνα, 24 Αυγούστου 2022
Αριθ. Πρωτ.: 3505

Αξιότιμε Κύριε Πρωθυπουργέ,

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων, που απορρέουν από το θεσμοθετημένο ρόλο της ως το ανώτατο όργανο των Ελληνικών Επιμελητηρίων, αξιόπιστο συνομιλητή της Πολιτείας για τα προβλήματα της επιχειρηματικής κοινότητας και φυσικό και ουσιαστικό εκφραστή των Ελληνικών επιχειρηματικών απόψεων και διεκδικήσεων, σας υποβάλλουμε υπόμνημα θέσεων και προτάσεων, ενόψει της 86^{ης} Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, επί των θεμάτων που αφορούν στην επιχειρηματικότητα και στην ανάπτυξη.

Με τιμή,

Ιωάννης Μασούτης
Ιωάννης Μασούτης

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
Προς τον Πρωθυπουργό και τους Αρχηγούς των Κομμάτων

Το διεθνές περιβάλλον γίνεται ολοένα και δυσμενέστερο

Εδώ και αρκετούς μήνες, ιδιαίτερα μετά την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία, βιώνουμε συνθήκες «τέλειας καταίγιδας» στην παγκόσμια οικονομία, με τις χώρες και τις κοινωνίες σε όλη την Ευρώπη να αντιμετωπίζουν τις συνέπειες μιας πολυεπίπεδης κρίσης: γεωπολιτικής, ενεργειακής και πληθωριστικής. Η Ευρώπη παράλληλα βιώνει τις τραγικές συνέπειες της κλιματικής κρίσης.

Δυστυχώς, σε αντίθεση με την περίοδο της πανδημίας, η Ευρώπη δεν διαθέτει πλέον την ίδια «ασπίδα» νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής.

Η απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για σταδιακή αύξηση των επιτοκίων, μπορεί να έχει στόχο τη συγκράτηση του πληθωρισμού, ταυτόχρονα όμως θα αφαιρέσει ρευστότητα από την οικονομία και θα έχει αρνητική επίπτωση στο κόστος δανεισμού τόσο των κρατών, όσο και των τραπεζών, των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών. Όλα δείχνουν ότι η εποχή του φθηνού χρήματος τελειώνει, γεγονός που αναμφίβολα θα έχει επίπτωση στην ανάπτυξη.

Από την άλλη, μετά από μια διετία επεκτατικών πολιτικών για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης, τα περιθώρια δημοσιονομικών παρεμβάσεων περιορίζονται. Παρά την απόφαση να διατηρηθεί και φέτος το πάγωμα των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας, υπάρχει πλέον πίεση προς τις χώρες της ευρωζώνης για τη μείωση των ελλειμμάτων και του χρέους.

Η Ελληνική οικονομία δείχνει σημάδια ανθεκτικότητας

Σε αυτό το δυσμενές διεθνές περιβάλλον, η ελληνική οικονομία δείχνει σημάδια ανθεκτικότητας.

- Η χώρα εξήλθε από το καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας μετά από 12 δύσκολα χρόνια.
- Σύμφωνα με τις πρόσφατες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ελλάδα θα παρουσιάσει ρυθμό ανάπτυξης μεγαλύτερο από το μέσο όρο της Ε.Ε. και της ευρωζώνης τόσο το 2022 όσο και το 2023, με την πρόβλεψη για τη φετινή χρονιά να αγγίζει το 4%.
- Οι τουριστικές αφίξεις καταγράφουν ήδη σημαντική αύξηση σε σχέση με το 2021, ενώ τον Ιούνιο ήταν αυξημένες και σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019.
- Αύξηση 43,1% σημείωσε ο γενικός δείκτης κύκλου εργασιών στη βιομηχανία (σύνολο εγχώριας και εξωτερικής αγοράς) τον Ιούλιο εφέτος σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του Ιουνίου 2021.
- Οι εξαγωγές συνεχίζουν την ανοδική τους πορεία εντός του 2022, φτάνοντας τον περασμένο Μάιο τα 4,8 δισ. ευρώ και τα 20,5 δισ. ευρώ στο α' πεντάμηνο, επιδόσεις σημαντικά υψηλότερες από τις αντίστοιχες περσινές.
- Η ανεργία τον Ιούνιο του 2022 μειώθηκε περαιτέρω στο 12,1% από 12,5% τον Μάιο του 2022 και από 15% τον Ιούνιο του 2021.

Οι παράγοντες αβεβαιότητας απαιτούν σύνεση και περισσότερη προσπάθεια από κυβέρνηση και επιχειρήσεις.

Παρά τα θετικά μηνύματα, όμως, παράγοντες αβεβαιότητας μέχρι το τέλος της χρονιάς είναι σημαντικοί, ενώ η κατάσταση στην κοινωνία και στην αγορά παραμένει δύσκολη, εξαιτίας των ανατιμήσεων.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις καλούνται, από τη μία, να διαχειριστούν τα άμεσα προβλήματα που σχετίζονται με την τρέχουσα συγκυρία, όπως είναι οι δυσβάσταχτες ενεργειακές επιβαρύνσεις, η αύξηση του κόστους λειτουργίας τους και η μείωση των τζίρων στην αγορά, ενώ ακόμη προσπαθούν να καλύψουν τις απώλειες και τις υποχρεώσεις που συσσωρεύθηκαν στη διάρκεια της πανδημίας.

Ταυτόχρονα, χρειάζεται να σχεδιάσουν την επόμενη μέρα: να προσαρμοστούν σε ένα περιβάλλον, όπου ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η καινοτομία, οι νέες τεχνολογίες και η μετάβαση σε «πράσινα» μοντέλα λειτουργίας και η εξωστρέφεια αναδεικνύονται σε προϋποθέσεις, όχι μόνο για την ανάπτυξη, αλλά και για την ίδια την επιβίωσή τους.

Σε αυτή την προσπάθεια, χρειάζονται κάθε δυνατή στήριξη. Οι μέχρι τώρα παρεμβάσεις της κυβέρνησης, δημιούργησαν ένα σημαντικό δίκτυο προστασίας για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ενάντια στις ανατιμήσεις. Σαφώς δεν είναι αρκετές για να απορροφήσουν το σύνολο των επιπτώσεων μιας παγκόσμιας κρίσης. Είναι, όμως, απαραίτητες και θα πρέπει να συνεχιστούν, με στοχευμένο τρόπο και σε συνάρτηση με τις δημοσιονομικές δυνατότητες της χώρας. Η χρηματοδότηση των μέτρων στήριξης πρέπει να προέρχεται από την αύξηση των εσόδων της ελληνικής οικονομίας και όχι από νέο δανεισμό, που θα επιβαρύνει τους ίδιους τους πολίτες και – κυρίως – τη νέα γενιά.

Οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης και του νέου ΕΣΠΑ είναι μια χρυσή ευκαιρία για να αλλάξει παραγωγικό μοντέλο η χώρα μας.

Η συνέχιση και η επιτάχυνση των δράσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας, την εξωστρέφεια και την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών είναι περισσότερο αναγκαία από ποτέ. Η αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και του νέου ΕΣΠΑ είναι μια σπουδαία ευκαιρία για τη χώρα, να επιτύχει αυτό το στόχο. Μια ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί, με την επανάληψη λαθών και αστοχιών του παρελθόντος.

Κρίσιμες για τις επιχειρήσεις είναι μεταξύ άλλων οι μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας:

- Ισχυρά κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις (πράσινο, ψηφιακός μετασχηματισμός, καινοτομία, εξωστρέφεια).
- Ψηφιακός μετασχηματισμός ΜμΕ.
- Συμπράξεις Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα σε νέα μεγάλα έργα υποδομών (αρδευτικά, σιδηρόδρομοι).
- Επενδύσεις στους τομείς του πολιτισμού, του τουρισμού και της αγροδιατροφής ως κινητήριου μοχλούς ανάπτυξης.
- Μεγάλες επενδύσεις στην κατάρτιση και επανακατάρτιση του εργατικού δυναμικού με έμφαση στις ψηφιακές δεξιότητες.

- Μετάβαση στην τεχνολογία 5G και διευκόλυνση της ανάπτυξης καινοτόμων ψηφιακών υπηρεσιών.
- Προώθηση της μετάβασης σε γρήγορες ευρυζωνικές συνδέσεις.
- Μεταρρύθμιση της εργατικής νομοθεσίας (εκσυγχρονισμός και απλοποίηση)
- Μεταρρυθμίσεις για την απλοποίηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, τη διευκόλυνση του επιχειρείν και την υποστήριξη των επενδύσεων.
- Απλοποίηση διαδικασιών αδειοδότησης για ΑΠΕ.
- Υλοποίηση της μεταρρύθμισης του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού.

Το πλέον σημαντικό όμως είναι η Δανειακή Στήριξη Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που έχει προϋπολογισμό 11,7 δις. € (το σύνολο του προϋπολογισμού της σχετικής δράσης ανέρχεται σε 12,7 δις.€). Το έργο είναι κατά βάση τα χαμηλότοκα δάνεια με επιδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης, τα οποία δίνονται μέσω των τραπεζών. Τα κεφάλαια αυτά δίνονται με τραπεζικά κριτήρια, συνήθως από κοινού με τραπεζικό δανεισμό και κεφάλαια ιδιώτη, για επενδύσεις που στην πλειοψηφία τους σχετίζονται είτε με την πράσινη είτε με την ψηφιακή μετάβαση.

Οι δυνατότητες υπάρχουν που θα επιτρέψουν στις ελληνικές επιχειρήσεις κάθε μεγέθους, όχι μόνο να επιβιώσουν οριακά, αλλά να κοιτάζουν μπροστά.

Όμως αυτό, πέρα από ενισχύσεις, προϋποθέτει πάνω από όλα ένα περιβάλλον σταθερό, αξιόπιστο, με διαφάνεια και ξεκάθαρους κανόνες, με αποτελεσματική λειτουργία των θεσμών, με διευρυμένη πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης, με προϋποθέσεις ανταγωνιστικότητας.

Προϋποθέτει την ενδυνάμωση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων – οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 99,9% του συνόλου των ελληνικών επιχειρήσεων – προκειμένου να μπορέσουν να αναλάβουν ενεργό ρόλο στον παραγωγικό μετασχηματισμό και την ανάπτυξη της οικονομίας.

Προϋποθέτει συνθήκες πολιτικής σταθερότητας και ομαλότητας, προκειμένου να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών και να μπορέσουν να σχεδιαστούν και να προχωρήσουν νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιμελητηριακή Κοινότητα καταθέτει τις ακόλουθες θέσεις και προτάσεις, για τα θέματα που αφορούν την ανάπτυξη και την επιχειρηματικότητα:

- Επιστροφή στη Δημοσιονομική Ισορροπία και στη μείωση του Δημοσίου Χρέους με **στόχο την ανάκτηση της επενδυτική βαθμίδας το 2023**. Η έξοδος από το καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας δεν σημαίνει πίσω στην επιστροφή της χαλάρωσης αλλά συνέχεια στις υπεύθυνες και μεταρρυθμιστικές πολιτικές.
- Άμεση αξιοποίηση των πόρων του **Ταμείου Ανάκαμψης και του ΕΣΠΑ, ειδικά στο σκέλος που αφορά την ευνοϊκή χρηματοδότηση των επιχειρήσεων**.
 - Απλοποίηση και επιτάχυνση των διαδικασιών των προγραμμάτων. Από την υποβολή της αίτησης, μέχρι την αίτηση και τη χρηματοδότηση. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στα απολύτως απαραίτητα βήματα, να περιοριστούν περιττές γραφειοκρατικές διαδικασίες.

- Απλοποίηση και συντόμευση του περιεχομένου των προκηρύξεων. Όταν έχουμε μια προκήρυξη 50 και πλέον σελίδων, με δυσνόητους τεχνοκρατικούς όρους, είναι σχεδόν αδύνατο για την επιχείρηση να τη διαχειριστεί. Ειδικά, μάλιστα, για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που στη συντριπτική τους πλειονότητα δεν διαθέτουν εξειδικευμένο σε αυτά τα θέματα προσωπικό.
 - Νέα προσέγγιση στην ενημέρωση των επιχειρήσεων, με αξιοποίηση σύγχρονων ψηφιακών μέσων και εργαλείων. Απλές οδηγίες, συμπληρωμένα παραδείγματα κλπ.
 - Αναβάθμιση του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ), ώστε να είναι πιο εύχρηστο για τις επιχειρήσεις. Χρειάζεται να αποκτήσει μια απλούστερη, πιο φιλική προς το χρήστη αρχιτεκτονική. Και να αποκτήσει επίσης διαλειτουργικότητα, με άλλα πληροφοριακά συστήματα (π.χ. Taxinet, «Εργάνη» και ΓΕΜΗ).
 - Απλοποίηση των διαδικασιών που σχετίζονται με την αδειοδότηση επενδυτικών σχεδίων, π.χ. σε θέματα χωροταξικά κ.ά.
- **Περαιτέρω μείωση της φορολογικής και ασφαλιστικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων, αλλά και των φυσικών προσώπων, στο πλαίσιο των δημοσιονομικών δυνατοτήτων της χώρας. Επιτάχυνση επιστροφών ΦΠΑ. Καταπολέμηση λαθρεμπορίου και παραεμπορίου που πλήττει την πλειοψηφία των επιχειρήσεων. Κωδικοποίηση και απλούστευση της φορολογικής νομοθεσίας. Ενίσχυση ηλεκτρονικών συναλλαγών. Υπεραπόσβεση σε επενδύσεις πράσινης οικονομίας και ενέργειας.**
- Συνέχιση των μεταρρυθμίσεων: στη δημόσια διοίκηση με σύνδεση μισθών παραγωγικότητας, αξιολόγηση δομών και προσωπικού, προγράμματα κατάρτισης, νέα σύγχρονα οργανογράμματα, απλούστευση διαδικασιών και ενιαίο και διάφανο πλαίσιο απαιτήσεων από επιχειρήσεις και πολίτες. Περαιτέρω **ψηφιοποίηση των υπηρεσιών** του Δημοσίου για τις επιχειρήσεις (για τα φορολογικά, τήρηση βιβλίων, κτλ.). Σχέδιο δράσης για την παροχή πελατοκεντρικών ψηφιακών υπηρεσιών, από την πλευρά της Δημόσιας Διοίκησης. Διασύνδεση και διαλειτουργικότητα μητρώων και συστημάτων του Δημοσίου. Σύνδεση της ψηφιοποίησης των υπηρεσιών του Δημοσίου με την απλούστευση των διαδικασιών και καθορισμό ενιαίων ροών εργασιών. Κεντρικό σύστημα διαχείρισης εγγράφων. Στρατηγική και πολιτικές κυβερνοασφάλειας στο Δημόσιο και επαυξημένες υπηρεσίες κυβερνοασφάλειας για τις κρίσιμες δημόσιες υποδομές. Αναβάθμιση κεντρικής υποδομής υπολογιστικού νέφους. «Σύζευξις II» για αναβαθμισμένες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες στο Δημόσιο.
 - **Εκσυγχρονισμός και απλοποίηση της εργατικής νομοθεσίας.** Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην πρόβλεψη ποινικών κυρώσεων στο άρθρο 93 ν. 4808/2021, όπως άλλωστε ίσχυε με το άρθρο 332 στον ισχύον Ποινικό Κώδικα 1.1.1951 το οποίο κακώς καταργήθηκε με το νέο Ποινικό Νόμο (νόμος 4619/11.6.2019). Διότι διαφορετικά το δικαίωμα στην εργασία δεν μπορεί να προστατευτεί σε καμία επιχείρηση η οποία αντιμετωπίζει απεργιακές κινητοποιήσεις και οι συνδικαλιστές επιλέγουν να εμποδίσουν με τη βία την είσοδο σε οποιοδήποτε εργαζόμενο το επιθυμεί.

- Προσέλκυση νέων επενδύσεων – επιτάχυνση της υλοποίησης των **fast track των επενδύσεων** που είναι σε εξέλιξη.
- **Επίτευξη μονοψήφιου ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων στα χαρτοφυλάκια των τραπεζών ως το τέλος του 2022**, προκειμένου να γίνει εφικτή η χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας και περισσότερων επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα. Παρατηρητήριο πιστοληπτικής επέκτασης. Επιτάχυνση διαδικασιών αναδιάρθρωσης ιδιωτικού χρέους – δεύτερη ευκαιρία. Δομές ενημέρωσης και στήριξης των επιχειρήσεων για χρηματοδότηση των επενδύσεων τους.
- Απλούστευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και αναβάθμισή του, με όρους ποιότητας, σταθερότητας και ασφάλειας. Ολοκλήρωση των μέτρων απλοποίησης και την εισαγωγή συστημάτων, όπως προβλέπεται στον οδικό χάρτη για τη διευκόλυνση του εμπορίου.
- Σχέδιο για την ανανέωση του ελληνικού στόλου επιβατηγών πλοίων σύμφωνα με τους νέους κανονισμούς. Αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών.
- Δημιουργία ενός φορέα **διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων**, με τη συμμετοχή εκπροσώπων της ΚΕΕΕ. Διακανονισμός για την πενταετία 2017-2021 (με την ανάλογη έκπτωση), μέσω διαδικασίας διαπραγμάτευσης, για την καταβολή ενός λογικού και συνετού τιμήματος προς όφελος του πολιτισμού, των καλλιτεχνών αλλά και των επιχειρήσεων.
- Επίσπευση επενδύσεων των **πράσινων/ανανεώσιμων πηγών ενέργειας** με στόχο την αυτονομία της χώρας σε ενέργεια και την μείωση του κόστους. Ενίσχυση της διασυνδεσιμότητας των δικτύων, τόσο στο εσωτερικό της χώρας, όσο και στο εξωτερικό. Επενδύσεις αποθήκευσης ενέργειας.
- Στήριξη των επιχειρήσεων και των ευάλωτων νοικοκυριών, για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης. Άμεση έναρξη του προγράμματος ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ για επιχειρήσεις.
- Λελογισμένα μέτρα για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής (κατώτατος μισθός, τριετίες, ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα κ.ά.) στο πλαίσιο των δημοσιονομικών δυνατοτήτων της χώρας αλλά και της διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, αλλά και των υποδομών στην **Τοπική Αυτοδιοίκηση**.
- Πολεοδομικά σχέδια σε όλη την Ελλάδα. Στρατηγικές για αστικές αναπλάσεις. Δημιουργία νέου χωροταξικού σχεδιασμού, για ΑΠΕ, τουρισμό, βιομηχανία και υδατοκαλλιέργειες.
- Πρόγραμμα επεξεργασίας και καθαρισμού αστικών λυμάτων περιβαλλοντικά ευαίσθητων οικισμών και εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων σε επιλεγμένες πόλεις.

Έργα παροχής και εξοικονόμησης νερού. Σχεδιασμός και επιτάχυνσης έργων αντιπλημμυρικής προστασίας. **Αναβάθμιση ύδρευσης αναπτυσσόμενων περιοχών.**

- Πλαίσιο εγκατάστασης και λειτουργίας φορτιστών ηλεκτρικών οχημάτων, διαχείριση αποβλήτων με νέα νομοθεσία για την υλοποίηση βιώσιμων Χώρων Υγειονομικής Ταφής και Κέντρων Ανακύκλωσης. Σύσταση νέας ρυθμιστικής αρχής για τα ύδατα και τα λύματα.
- **Μετάβαση στην τεχνολογία 5G και διευκόλυνση της ανάπτυξης καινοτόμων ψηφιακών υπηρεσιών.** Μετάβαση σε γρήγορες ευρυζωνικές συνδέσεις. **Μέτρα για γρηγορότερο και φθηνό ίντερνετ.** Φθηνότερες υπηρεσίες. Υποδομές δικτύων σε κτίρια. Ασύρματα δίκτυα πέμπτης γενιάς. Ανάπτυξη δικτύου Μικροδορυφόρων για ασφαλείς τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες μαζί με εφαρμογές παρατήρησης γης στους τομείς της χαρτογράφησης, της ναυτιλίας, του αγροτικού τομέα, του χωροταξικού σχεδιασμού και άλλων τομέων της οικονομίας. Υποθαλάσσια καλώδια στα ελληνικά νησιά.
- Στοχευμένα μέτρα στήριξης της εργαζόμενης οικογένειας με δημιουργία τουλάχιστον 50.000 νέων θέσεων βρεφονηπιακών σταθμών. **Ολοκλήρωση και στελέχωση τουλάχιστον 120 εγκαταστάσεων παιδικής φροντίδας σε επιχειρήσεις.** Ισχυρά φορολογικά κίνητρα σε επιχειρήσεις να προσφέρουν αντίστοιχες υπηρεσίες φύλαξης βρεφών και νηπίων στους εργαζόμενους τους.
- Ενίσχυση της **εξωστρέφειας των Ελληνικών επιχειρήσεων** και αποτελεσματικότερη ενεργοποίηση της οικονομικής διπλωματίας. Ψηφιοποίηση δικτύου οικονομικής διπλωματίας και δράσεις κατάρτισης εξαγωγών.
- Ενίσχυση όλων των μορφών **τουρισμού**, π.χ. θρησκευτικός, συνεδριακός κτλ. Ολοκλήρωση του ψηφιακού μετασχηματισμού του ΕΟΤ συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας ψηφιακού τουριστικού χάρτη, ψηφιακού χώρου αποθήκευσης πολιτιστικών αγαθών της Ελλάδας και νέου συστήματος τουριστικών πληροφοριών. Ολοκλήρωση της πλατφόρμας του τουριστικού μητρώου επιχειρήσεων.
- **Επιτάχυνση της διαδικασίας απονομής δικαιοσύνης**, με έμφαση σε δράσεις ψηφιοποίησης. Αναβάθμιση υποδομών απονομής δικαιοσύνης. Ενίσχυση ψηφιακών δεξιοτήτων του δικαστικού προσωπικού.
- Ενίσχυση των **υποδομών σε δίκτυα και μεταφορές. Πλήρης υλοποίηση του έργου Έξυπνες Πόλεις**
- Ενίσχυση της **αγροτικής παραγωγής και της ανταγωνιστικότητας των παραγόμενων προϊόντων. Ψηφιακός μετασχηματισμός αγροδιατροφικού τομέα. Ενίσχυση υδατοκαλλιεργειών. Μεγάλο πρόγραμμα αρδευτικών έργων με σίτα για την ενίσχυση της γεωργικής παραγωγής.**
- Προώθηση της ποιότητας, της καινοτομίας και της εξωστρέφειας στα πανεπιστήμια. Ψηφιακός μετασχηματισμός της εκπαίδευσης. **Μεταρρύθμιση της επαγγελματικής**

εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αναβάθμιση επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης – προμήθεια εργαστηριακού εξοπλισμού για ΙΕΚ, ΕΠΑΛ κ.λπ..

- Ενίσχυση των **δεξιοτήτων** των εργαζόμενων και των νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας, μέσω της αναβάθμισης της ΔΥΠΑ και τη λειτουργία εθνικού συστήματος πιστοποίησης των δεξιοτήτων, που αποκτώνται στο πλαίσιο των προγραμμάτων κατάρτισης. Σύστημα ποιοτικού ελέγχου ΕΕΚ με στόχο τη βελτίωση του ποιοτικού ελέγχου των μονάδων κατάρτισης της ΔΥΠΑ. Ψηφιοποίηση των εκπαιδευτικών μαθημάτων των επαγγελματικών σχολών μαθητείας της ΔΥΠΑ.

Παρά τις αντιξοότητες του διεθνούς περιβάλλοντος, έχουμε λόγους να αισιοδοξούμε ότι τα πράγματα μπορούν να πάμε καλύτερα. Οι ελληνικές επιχειρήσεις και οι άνθρωποί τους έχουν αποδείξει ότι στα δύσκολα ξέρον να αγωνίζονται, να προσαρμόζονται, να γίνονται πιο ανθεκτικές. Είναι οι επιχειρήσεις που κράτησαν όρθια την ελληνική οικονομία τα προηγούμενα χρόνια και οι ίδιες είναι τώρα έτοιμες να πρωταγωνιστήσουν στην ανάκαμψη και την ανάπτυξη της επόμενης δεκαετίας.

Η Ελλάδα πρέπει να προχωρήσει μπροστά με ασφάλεια και σταθερότητα και όχι να επιστρέψει πίσω στις κακές συνήθειες του παρελθόντος.